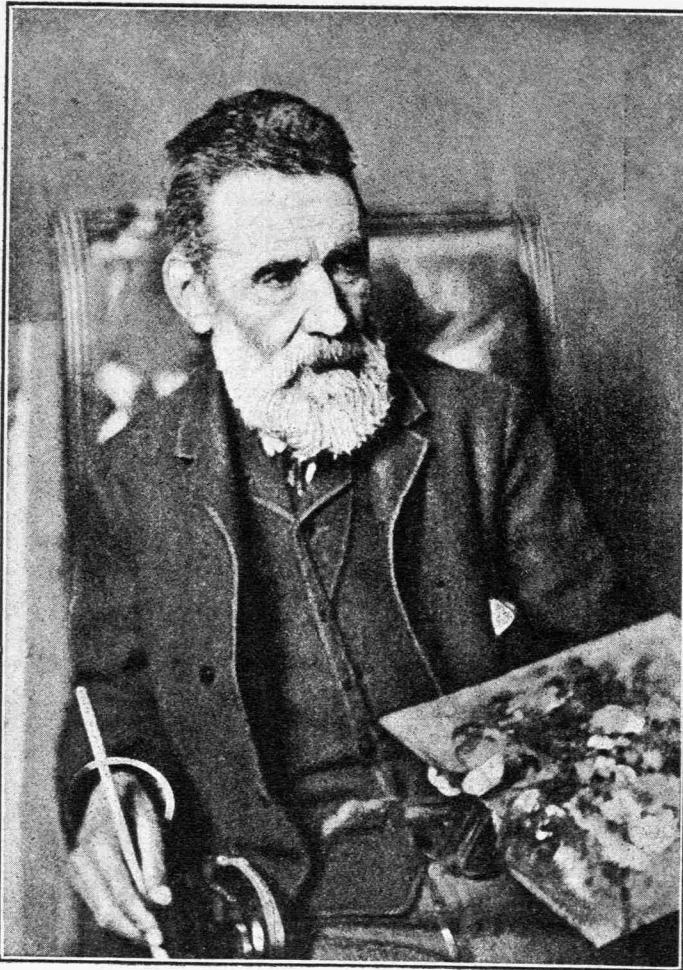

ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΛΥΤΡΑΣ

Ἐν τῷ συγχρόνῳ τῶν Ἑλλήνων βίῳ ἔλλειπουν πάντα τὰ στοιχεῖα τὰ δυνάμενα νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας. Αἰτία δὲ τούτου δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ φύσις τοῦ Ἑλληνος ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς παιδείσεως καὶ ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Τὸ ἐν Ἑλλάδι σχολεῖον οὐ μόνον δὲν διαθερμαίνει τὰς ἰδιότητας ἐκείνας, αἰτινες ἀνεκαθεν ἀποτελοῦσι τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς ἑλληνικῆς ἰδιοφυίας, τὸ αἶσθημα δηλ. τοῦ καλοῦ καὶ τὸ πρακτικόν, ἀλλὰ καὶ τείνει νὰ καταστείλῃ πᾶσαν τῆς φαντασίας κίνησιν, καὶ νὰ καταπνίξῃ πᾶσαν ἰδεώδη τάσιν, ἣν πᾶς τις παρ' αὐτῆς τῆς φύσεως ὡς θεῖον δῶρον ἤθελε λάβῃ. Εἶναι δὲ ἀληθῶς θαυμαστόν, ὅτι καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀνεφάνησαν Ἑλληνές τινες καλλιτέχναι, εἰς τοιοῦτο σημεῖον τελειότητος τῆς τέχνης προαχθέντες, ὥστε μετὰ θάρρους νὰ ἀμιλλῶνται πρὸς τοὺς κρατίστους τῶν νεωτέρων χρόνων Εὐρωπαϊκῶν ζωγράφων. Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικόν σημεῖον, περὶ τοῦ μέλλοντος τὰ βέλτιστα προσιωζόμενον. Ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἐν ἣ τὸ πρῶτον ἐμορφώθησαν οἱ αἰώνιοι τοῦ

καλοῦ νόμοι, δὲν ἀπεσβέσθη μέχρι τοῦ τελευταίου σπινθήρος τὸ θεῖον πῦρ τῆς καλλιτεχνίας. Ἐλλείπει μόνον ἡ κατάλληλος πνοὴ ἢ μέλουσα νὰ ἀναρριπίσῃ τὸν σπινθῆρα τοῦτον εἰς νέαν φλόγα δυνάμενη νὰ θερμάνῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ ἐκ νέου τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Λύτρας, Γκούζης, Ἰακωβίδης, Ράλλης, Σῶχος κλ. εἶναι ὀνόματα πάντα ταῦτα εὖηχα καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου γνωρίμα εἰς τὸν νεώτερον καλλιτεχνικὸν κόσμον. Οἱ πλείστοι ὁμῶς τούτων ἔχουσι κατ' ἀνάγκην ἐκπατρισθῆ, συχνὰ δὲ ἡ δόξα καὶ ἡ περὶ τὴν καλλιτεχνίαν εὐδοκίμησις αὐτῶν προσπίπτει εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ὡς φήμη ξένη καὶ ἀόριστος, ὡς ἡγῶ μακροθὲν ἐρχομένη.

Εὐνόητον ὅτι αἱ καλλιτεχνικαὶ αὐταὶ ἀπαρχαὶ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων στεροῦνται ἐθνικοῦ τινος κοινοῦ χαρακτήρος ἢ οἰκισθῆποτε ἄλλης τεχνικῆς

ἐνότητος, ἀφ' οὗ οἱ δημιουργοὶ τούτων ἐξεπαιδεύθησαν ἄλλοι ἐν ἄλλοις καλλιτεχνικοῖς κέντροις. Καὶ οἱ πλείστοι μὲν φαίνονται μᾶλλον ζηλωταὶ τῶν ἀρχῶν, αἰτινες κρατοῦσι ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ κόσμῳ τοῦ Μονάχου, τινῶν δὲ τὰ ἔργα μαρτυροῦσιν ὅτι παρήχθησαν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς γαλλικῆς ἐπιδράσεως, ὀλίγοι δὲ μόνον εὐτυχῶς εἶναι καὶ οἱ θύοντες ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς Plein-Air κακοτεχνίας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινὰ ἑλληνικὰ ἔργα, τὰ κράτιστα ἴσως, ὡς τὰ τοῦ Γκούζης, ἅτινα μόνον διάνοια ἀνατεθραμμένη ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀρχαιότερας ζωγραφικῆς καὶ μάλιστα τῆς Φλαμανδικῆς

σχολῆς ἠδύνητο νὰ παραγάγῃ.

Παρὰ πᾶσαν ὁμῶς τὴν ἔλλειψιν ἐνιαίας τινὸς Ἑλλήν. σχολῆς ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τινὲς τῶν ἡμετέρων ζωγράφων κατώρθωσαν, καίπερ μιμηταὶ ξένης τέχνης, ὄχι μόνον τὴν ἰδιοφυίαν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἔργων τῶν νὰ ἀποτυπώσωσι ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμφυσήσωσι κάπως εἰς αὐτὰ καὶ ἐθνικὸν τινα χαρακτήρα. Ὁ ἐθνικώτερος δὲ πάντων καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ συμπαθητικώτερος εἶναι ὁ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πολυτεχνεῖῳ καθηγητῆς κ. Λύτρας. Ἀνατυποῦντες σήμερον ἐκ τῶν εἰκόνων του «τὸν κακὸν ἔργονον» καὶ «μετὰ τὴν πειρατεῖαν» νομίζομεν εὐκαιρον νὰ ἀφιερῶσωμεν ὀλίγας λέξεις εἰς τὸν κ. Λύτραν, τιμῶντες αὐτὸν ὄχι μόνον ὡς ἓνα τῶν ἀρίστων τῶν ἡμετέρων ζωγράφων ἀλλὰ ὡς τὸν πρῶτον καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἕλληνα καλλιτέχνην.

Ὁ Νικηφόρος Λύτρας ἐγεννήθη ἐν τῇ νήσῳ Τήνῳ, ἣτις εἶναι καὶ ἡ πατρίς τοῦ Γκούζης καὶ τῶν πλείστων τῶν ἄλλων ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Ἡ σύμπτωση αὕτη σημαίνει ἄρα γε ὅτι ἐν τῇ μικρῇ ταύτῃ νήσῳ ἀκμαιότερον ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ἑλληνικῇ χώρᾳ τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ θάλλει, ἢ μήπως ὀφείλεται εἰς ὄλως ἐξωτερικὴν ἀφορμὴν, εἰς τὴν μικρὰν δηλ. συνδρομὴν ἣν ἐκάστοτε ἢ μονῇ τῆς Τήνου παρέσχε εἰς πάντας τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ἀφιερῶθωσιν εἰς τὴν λατρείαν τῆς καλλιτεχνίας;

Ὁ Λύτρας μόνον τὰ πρῶτα ἐγκύκλια μαθήματα διήκουσεν ἐν τῷ σχολεῖῳ τῆς πατρίδος του.